

Ses Bilgisi — Deneme

KPSS AI Coach · 07.09.2026 · 10 soru

Türkçede bazı sözcükler ek aldığında ikinci hecedeki dar sesini korumaz. Bu değişme, özellikle iki ve daha çok heceli sözcüklerde görülür. Buna karşılık tek heceli sözcüklerde aynı durum genellikle ortaya çıkmaz.

1. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Ünlü düşmesi, ek alma sırasında ortaya çıkabilen bir ses olayıdır.
- B) Tek heceli sözcüklerin tamamında ikinci hece bulunur.
- C) Ek alan her sözcükte ikinci hecedeki ses mutlaka korunur.
- D) Dar seslerin tamamı yalnızca sözcük başında değişime uğrar.
- E) Türkçede ses olayları yalnızca tek heceli sözcüklerde görülür.

2. “Geniş sesle biten bir eylem, ‘-yor’ ekiyle kullanıldığında söyleyişte daralmaya uğrayabilir.” cümlesinden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) ‘-yor’ eki, geniş sesle biten bazı fiillerde daralmaya yol açabilir.
- B) ‘-yor’ eki, bütün fiillerde aynı ses değişikliğini zorunlu kılar.
- C) Daralma yalnızca geniş sesle bitmeyen fiillerde gerçekleşir.
- D) Geniş sesle biten her fiil, ek almadan önce daralmış durumdadır.
- E) Fiillerde görülen daralma, yalnızca tek heceli sözcüklerle sınırlıdır.

“Kitap” sözcüğü bir ek aldığında son sesinin niteliği değişebilir. Bu değişiklik, ekin başlangıç sesine bağlı olarak ortaya çıkar. Ancak sözcüğün her kullanımında aynı değişimin gerçekleştiği söylenemez.

3. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

- A) Ünsüz yumuşaması, sözcüğe ünlüyle başlayan bir ek getirildiğinde görülebilir.
- B) Sert ünsüzler, hangi ek gelirse gelsin mutlaka yumuşar.
- C) “Kitap” sözcüğü bütün kullanımlarında son sesini değiştirir.
- D) Ünlüyle başlayan ekler, sözcüklerin tüm seslerini değiştirir.
- E) Sözcük sonundaki sert ünsüzler yalnızca ek almadan önce yumuşar.

4. “Sert ünsüzle biten bir sözcüğe, başındaki ses bakımından sertleşebilen bir ek getirildiğinde ekin ilk sesi de sertleşir.” cümlesinde anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ünsüz benzeşmesi, sert ünsüzle biten sözcüklerde ekin sertleşmesiyle ilgilidir.
- B) Ünsüz benzeşmesi, sözcük kökündeki bütün seslerin yumuşamasını sağlar.
- C) Sert ünsüzler, yalnızca ünlüyle başlayan ekler karşısında değişir.
- D) Eklerin ilk sesi, sözcüğün son sesinden bağımsız olarak belirlenir.
- E) Sertleşme, yalnızca tek heceli sözcüklerin kökünde gerçekleşir.

Türkçede sözcüklerin ses yapısı incelenirken önce ünlülerin sayısı belirlenebilir. Çünkü her hecede en az bir ünlü bulunur ve sözcükteki hece sayısı bu seslerin sayısı ile ilişkilidir. --- Bu nedenle ses bilgisi çalışmalarında ünlülerin sayılması temel bir başvuru yoludur.

5. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A)** Türkçede bir sözcüğün hece sayısı, o sözcükteki ünlü sayısına eşittir.
- B)** Türkçede tek heceli sözcüklerde genellikle ünlü düşmesi olmaz.
- C)** Geniş ünlülü fiillerde “-yor” eki daralmaya neden olabilir.
- D)** Sert ünsüzle biten sözcüklerde ekin ilk sesi sertleşebilir.
- E)** Ünsüzle biten sözcükten sonra ünlüyle başlayan sözcük gelirse ulama oluşur.

I. Geniş ünlüyle biten bir fiile “-yor” eki geldiğinde daralma görülebilir. II. Sert ünsüzle biten sözcüğe sertleşme özelliği taşıyan ek geldiğinde sertleşme ortaya çıkabilir. III. Ünsüzle biten sözcükten sonra ünlüyle başlayan sözcük gelirse ulama oluşabilir. IV. Türkçede sözcük başında iki ünsüz yan yana bulunabilir. V. p, ç, t, k gibi sert ünsüzler ünlüyle başlayan ek aldığı anda yumuşayabilir.

6. Numaralanmış cümlelerin hangisinde sözcük başındaki ses düzeniyle ilgili yanlışlık vardır?

- A)** I.
- B)** II.
- C)** III.
- D)** IV.
- E)** V.

Konuşma sırasında sözcüklerin sınırları her zaman belirgin kalmaz. Bir sözcüğün son sesi ünsüz, sonraki sözcüğün ilk sesi ünlü olduğunda iki sözcük birbirine bağlı biçimde söylenebilir. Bu özellik, yazıdaki sözcük sayısını değiştirmeden söyleyişte bir akıcılık sağlar.

7. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A)** Ulama, sözcükler arasındaki söyleyiş bağlantısını sağlayan bir ses olayıdır.
- B)** Ulama, sözcüklerin yazılışını ve hece sayısını her durumda değiştirir.
- C)** Ulama yalnızca ünlüyle biten iki sözcük arasında gerçekleşir.
- D)** Ünsüzle biten sözcüklerden sonra hiçbir ses olayı ortaya çıkmaz.
- E)** Ulama, sözcük sınırlarının yazıda tamamen ortadan kalkmasıdır.

Ses olaylarını sınıflandırırken değişikliğin sözcükte mi, ekte mi gerçekleştiğine bakmak gerekir. Sert ünsüzle biten bir sözcüğe gelen ekin ilk sesi sertleşiyorsa sözcük ile ek arasında bir uyum kurulmuştur. Bu durum, sözcüğün son sesinin yumuşamasıyla karıştırılmamalıdır.

8. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A)** Ünsüz benzeşmesinde ekin ilk sesi önem taşır.
- B)** Sert ünsüzle biten sözcükler, ekin ses özelliğini etkileyebilir.
- C)** Ünsüz benzeşmesi ile ünsüz yumuşaması aynı ses olayıdır.
- D)** Ses olaylarını ayırmak için değişikliğin yerini belirlemek gerekir.
- E)** Sertleşme ile yumuşama birbirinden farklı özellikler taşıyabilir.

Bir sözcüğün hece yapısını belirlerken harfleri tek tek saymak yeterli değildir; sözcükteki ünlülerin sayısına bakmak gerekir. Örneğin “Ankara” sözcüğünde üç ünlü bulunduğu için üç hece vardır. Bu ölçüt, uzun ya da kısa sözcüklerin hece sayısını belirlemede kullanılabilir.

9. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A)** “Ankara” sözcüğünün hece sayısı, içerdiği ünlü sayısıyla belirlenebilir.
- B)** Bir sözcüğün hece sayısı, sözcükteki ünsüzlerin toplamına eşittir.
- C)** Uzun sözcüklerde ünlülerin hece sayısını belirleme işlevi yoktur.
- D)** “Ankara” sözcüğünde üç ünsüz bulunduğu için üç hece vardır.
- E)** Hece sayısı belirlenirken sözcüğün yalnızca harf sayısı dikkate alınmalıdır.

Türkçede ses olayları, eklerin sözcük kökleriyle buluşması sırasında farklı biçimlerde ortaya çıkar. İkinci hecedeki dar ünlünün eklenmeyle kaybolması ile sert ünsüzün ek etkisiyle sertleşmesi aynı ses olayı değildir. Geniş ünlüyle biten bir fiile “-yor” ekinin gelmesi ise başka bir ses değişikliğinin görülmesine zemin hazırlayabilir.

10. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A)** Ses olayını belirlemede kökün ses yapısı ile ekin niteliği birlikte değerlendirilmelidir.
- B)** Türkçedeki ses olaylarının tümü yalnızca ünlülerin değişmesiyle açıklanabilir.
- C)** Bir sözcükte ek kaynaklı değişme görülmesi, her zaman aynı ses olayının oluştuğunu gösterir.
- D)** “-yor” eki, eklendiği bütün fiillerde aynı ses değişikliğini zorunlu olarak oluşturur.
- E)** Sert ünsüzle biten sözcüklerde görülen değişmeler, ünlü olaylarından bağımsız düşünülemez.

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. A

4. A

5. A

6. D

7. A

8. C

9. A

10. A

Çözümler

- 1.** Parçada, ek alan bazı sözcüklerde ikinci hecedeki dar sesin kaybolduğu ve bunun tek heceli sözcüklerde genellikle görülmediği belirtilmektedir. Bu açıklama, A seçeneğindeki yargıyı destekler; C seçeneği ise parçadaki değişme bilgisinin tersini savunur.
- 2.** Cümlede daralmanın geniş ünlüyle biten fiile ‘-yor’ eki geldiğinde görülebileceği söylenmektedir. ‘Görülebilir’ ifadesi olasılık bildirir; bu nedenle B seçeneğindeki zorunluluk anlamı doğru değildir.
- 3.** Parça, “kitap” sözcüğünün ek alırken son sesinde değişiklik olabileceğini ve bunun ekin başlangıç sesine bağlı olduğunu anlatır. Bu durum, ünsüz yumuşamasının ünlüyle başlayan ekle ilişkisinin açıklanmasıyla örtüşür; B seçeneği ise koşulu yok saymaktadır.
- 4.** Cümle, sert ünsüzle biten sözcükten sonra gelen ekin ilk sesinin sertleşmesini açıklamaktadır. A seçeneği bu ilişkiyi doğru kurar; D seçeneği ise sözcük sonundaki sert ünsüzün etkisini yok saydığı için yanlıştır.
- 5.** Parçanın ilk iki cümlesi, ünlü sayısı ile hece sayısı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. A seçeneği bu ilişkiyi doğrudan tamamlar; diğer seçenekler ses bilgisiyle ilgili olsa da parçadaki hece-ünlü bağlantısını sürdürmez.
- 6.** Türkçede sözcük başında çift ünsüz bulunmaz; bu nedenle IV. cümledeki yargı yanlıştır. Diğer cümleler ünlü daralması, ünsüz benzeşmesi, ulama ve ünsüz yumuşamasının verilen koşullarıyla uyumludur.
- 7.** Parçada, ünsüzle biten bir sözcüğün ünlüyle başlayan sonraki sözcüğe söyleyişte bağlandığı anlatılmaktadır. Bu, ulamanın söyleyiş bağlantısı kuran bir ses olayı olduğunu gösterir; C seçeneği ise koşulu tersine çevirmektedir.
- 8.** Parça, ekin ilk sesinin sertleşmesini ünsüz benzeşmesi olarak açıklamakta ve bunu sözcük sonundaki yumuşamadan ayırmaktadır. Bu nedenle iki olayın aynı olduğu sonucu parçadan çıkarılamaz; C seçeneği parçanın açıkça karşı çıktığı yargıdır.
- 9.** Parça, hece sayısının sözcükteki ünlülerin sayısına eşit olduğunu ve “Ankara” örneğinde üç ünlünün üç hece oluşturduğunu belirtmektedir. D seçeneği aynı örnekte belirleyici olan ünlüler yerine ünsüzleri öne çıkardığı için yanlıştır.
- 10.** Parçada, ikinci hecedeki dar ünlünün düşmesi, sert ünsüzün sertleşmesi ve “-yor” ekiyle görülebilen değişme birbirinden ayrılmıştır. Bu nedenle ses olayını saptarken hem sözcüğün ses yapısına hem de ekin özelliğine bakılması gerekir. B seçeneği, ünsüzlerle ilgili olayları dışladığı için; C seçeneği, farklı olayları tekleştirdiği için; D seçeneği, “görülebilir” ifadesini zorunluluğa dönüştürdüğü için; E seçeneği ise parçada birbirinden ayrılan ünlü ve ünsüz olaylarını birbirine bağladığı için yanlıştır.